

BS/122/2012

**OPINIE O OGRÓDKACH
DZIAŁKOWYCH**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z konstytucją dwadzieścia cztery artykuły ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych. Zakwestionowany został przede wszystkim monopol Polskiego Związku Działkowców jako jedynej organizacji zrzeszającej działkowców, a także jego uprawnienia w zakresie dostępu do gruntów przeznaczonych na ogrody działkowe i do dysponowania nimi. Pojawiają się jednak wątpliwości, czy decyzja Trybunału osłabiająca pozycję PZD w praktyce nie pogorszy również sytuacji użytkowników działek, a nawet, czy nie jest ona początkiem końca ogrodów działkowych, i czy nie doprowadzi do ich zniknięcia z miejskiego krajobrazu. W badaniu interesowała nas nie tylko ocena decyzji Trybunału w tej sprawie i tego, jak wpłynie ona na położenie działkowców, ale także opinia o prawach chroniących działkowców. Chcieliśmy się ponadto dowiedzieć, jaki jest stosunek Polaków do istnienia ogrodów działkowych w miastach¹.

DZIAŁKOWCY – ILU ICH JEST?

Z danych² Polskiego Związku Działkowców wynika, że w rodzinnych ogrodach działkowych znajduje się ponad 966 tysięcy działek. Związek wylicza, że liczba działkowców obejmuje około 4 milionów osób (przyjmując, że na rodzinę, która użytkuje działkę, składają się przeciętnie cztery osoby).

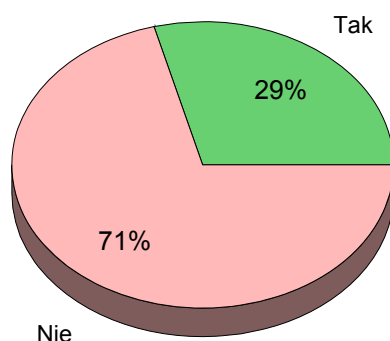
Ponad jedna czwarta badanych (29%) zadeklarowała, że ktoś z ich najbliższej rodziny bądź oni sami mają działkę na terenie rodzinnych ogrodów działkowych. Większość z nich (60%) spędza na tej działce czas. Można więc powiedzieć, że 17% dorosłych Polaków korzysta z rodzinnych ogródków działkowych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (267) przeprowadzono w dniach 14 – 22 sierpnia 2012 roku na liczącej 1011 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. <http://pzd.pl/co-to-jest-pzd.html>

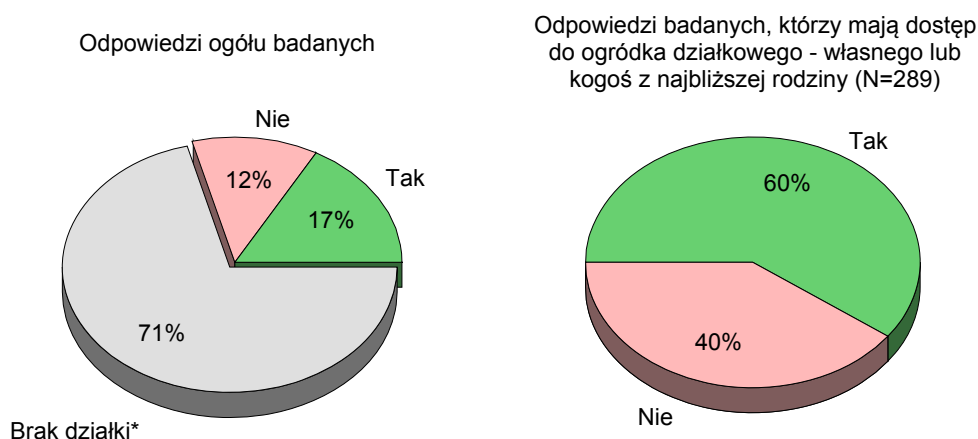
CBOS

RYS. 1. CZY PAN(I) LUB KTOŚ Z PANA(I) NAJBLIŻSZEJ RODZINY MA DZIAŁKĘ NA TERENIE RODZINNEGO OGRODU DZIAŁKOWEGO?

CBOS

RYS. 2. CZY SPĘDZA PAN(I) CZAS NA TEJ DZIAŁCE?

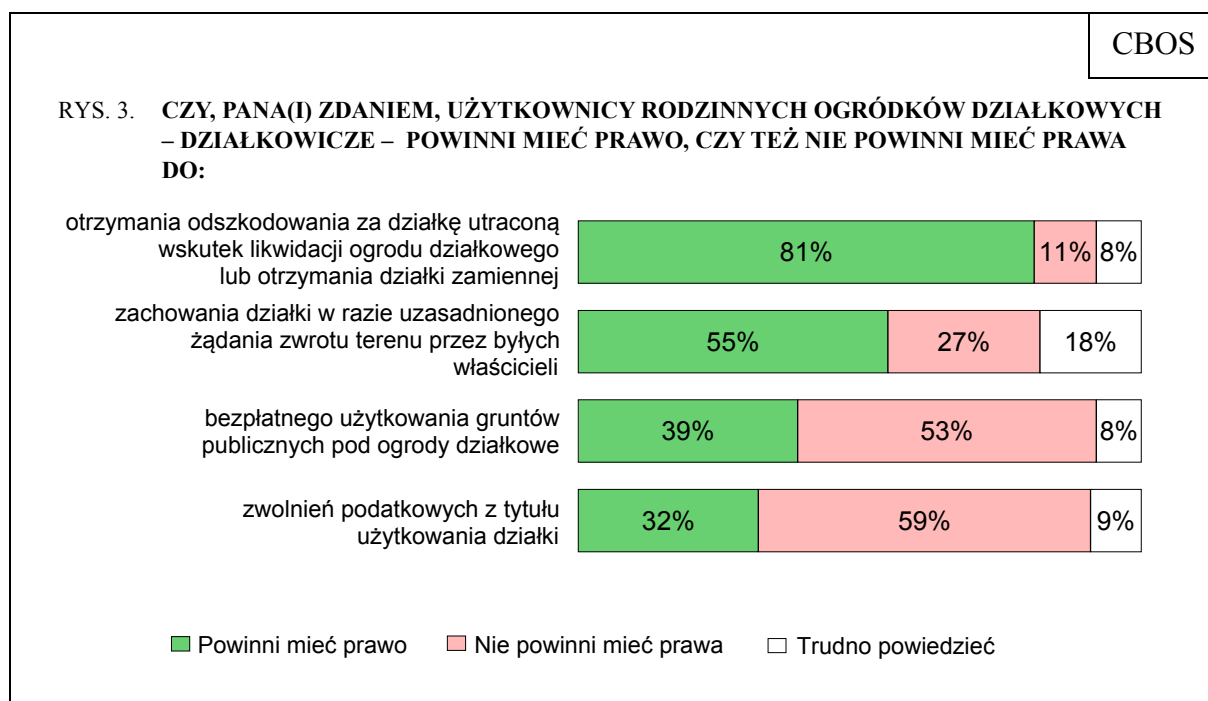
* Ani respondent, ani nikt z jego najbliższej rodziny nie ma działki na terenie rodzinnych ogrodów działkowych

Kim są osoby korzystające z ogródków działkowych? Na tle innych to nieco częściej ankietowani w wieku 25-34 lata, mający średnie wykształcenie, pracownicy usług, robotnicy niewykwalifikowani, pracujący na własny rachunek, mieszkańcy małych miast (do 20 tys. mieszkańców) i większych aglomeracji (od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców). Częściej są to osoby dobrze sytuowane niż znajdujące się w złej sytuacji materialnej. Najwyższe odsetki korzystających z rodzinnych ogródków działkowych są w województwie zachodniopomorskim (45%), warmińsko-mazurskim (30%), dolnośląskim (28%) i opolskim (25%).

PRAWA DZIAŁKOWCÓW

Jakie prawa powinny przysługiwać działkowcom, by chronić ich jako użytkowników ogródków? Zdaniem ogromnej większości badanych (81%) działkowcy powinni mieć prawo do odszkodowania za działkę utraconą wskutek likwidacji ogrodu działkowego lub otrzymania w takiej sytuacji działki zamiennej. Ponad połowa (55%) akceptuje prawo do zachowania działki w razie uzasadnionego żądania zwrotu terenu przez byłych właścicieli, z kolei około jednej czwartej (27%) nie zgadza się na takie rozwiązanie.

Sprzeciw większości Polaków budzą dwie pozostałe regulacje, które dotyczą odpłatności i opodatkowania działkowców. Obecnie nie muszą oni płacić podatku od nieruchomości, ani rolnego, ani leśnego. Opłacają natomiast składkę, której około dwóch trzecich trafia do zarządu ogrodu, a reszta do struktur związku. Ponad połowa badanych (53%) uważa, że działkowcy nie powinni mieć prawa do bezpłatnego użytkowania gruntów publicznych przeznaczonych na ogrody działkowe, zaś dwie piąte (39%) jest przeciwnego zdania. Jeszcze większa grupa (59%) oponuje wobec zwolnień podatkowych z tytułu użytkowania działki, natomiast jedna trzecia badanych (32%) je popiera.

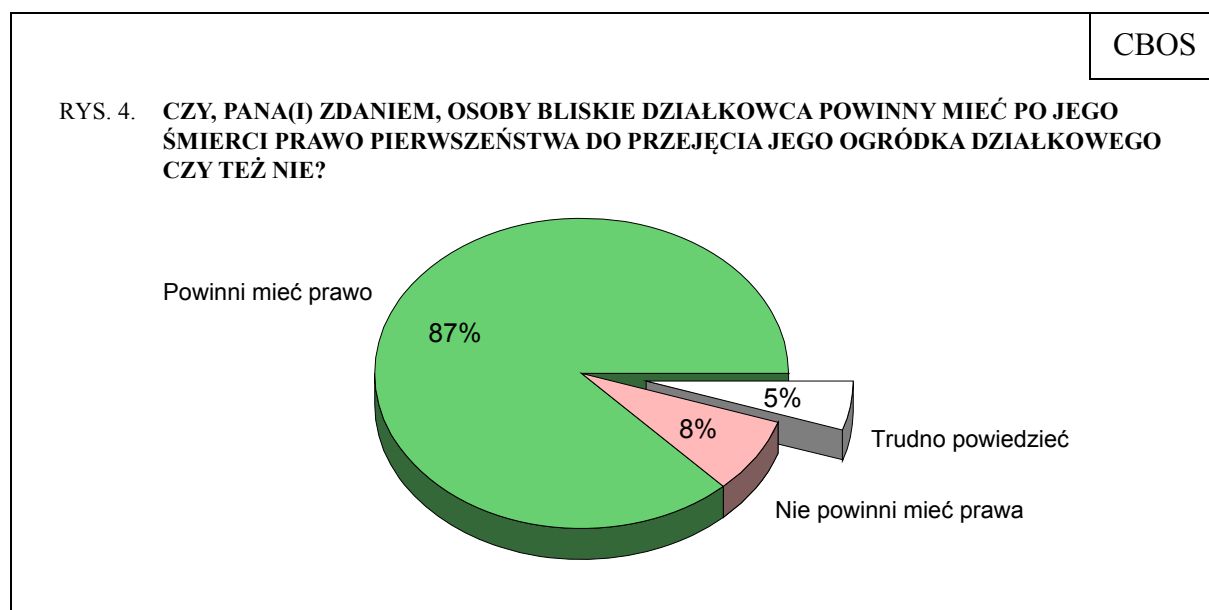
Zrozumiałe jest, że osoby korzystające z działek częściej niż niekorzystające odnoszą się do poszczególnych praw działkowców z aprobatą. Najsilniej różnią się w takich kwestiach, jak prawo do bezpłatnego użytkowania działki i zwolnień podatkowych – w obu

przypadkach większość osób spędzających czas w ogródkach działkowych przychylnie odnosi się do tych rozwiązań, podczas gdy pozostali badani są im na ogół przeciwni.

Tabela 1

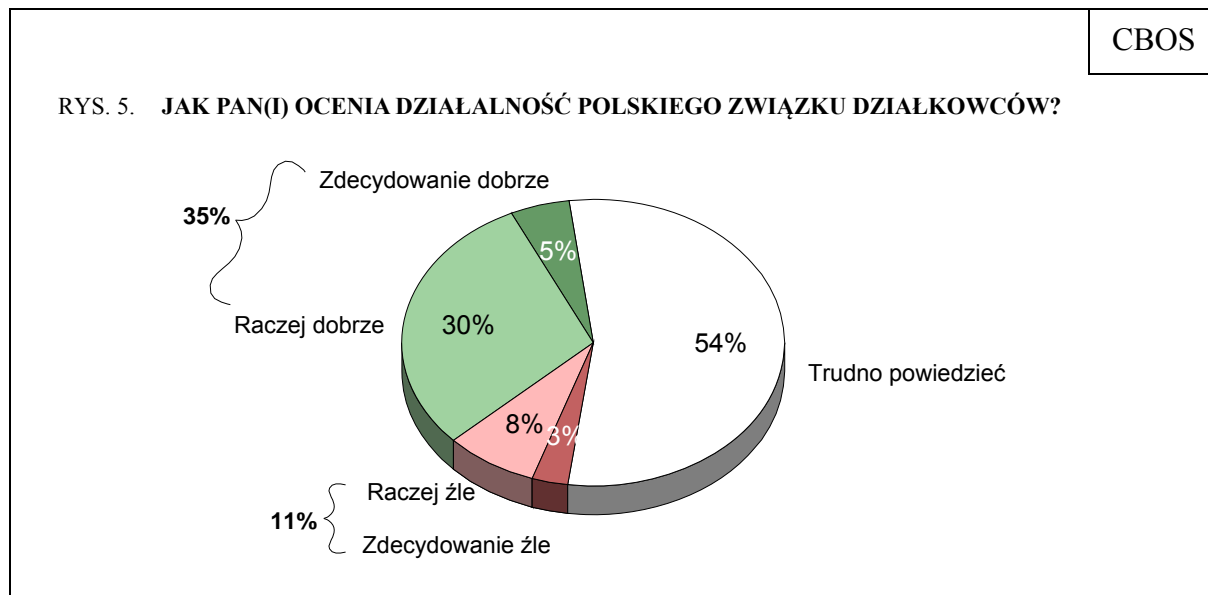
Czy, Pana(i) zdaniem, użytkownicy rodzinnych ogródków działkowych – działkowicze – powinni mieć prawo, czy też nie powinni mieć prawa do:	Powinni mieć prawo	Nie powinni mieć prawa	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– bezpłatnego użytkowania gruntów publicznych pod ogrody działkowe			
Korzystający z rodzinnych ogródków działkowych	58	36	6
Niekorzystający z rodzinnych ogródków działkowych	34	57	9
– zwolnień podatkowych z tytułu użytkowania działki			
Korzystający z rodzinnych ogródków działkowych	51	44	5
Niekorzystający z rodzinnych ogródków działkowych	28	62	10
– otrzymania odszkodowania za działkę utraconą wskutek likwidacji ogrodu działkowego lub otrzymania działki zamiennej			
Korzystający z rodzinnych ogródków działkowych	90	6	4
Niekorzystający z rodzinnych ogródków działkowych	79	13	8
– zachowania działki w razie uzasadnionego żądania zwrotu terenu przez byłych właścicieli			
Korzystający z rodzinnych ogródków działkowych	69	19	12
Niekorzystający z rodzinnych ogródków działkowych	52	29	19

Badani niemal powszechnie (87%) aprobują pierwszeństwo rodziny do przejęcia ogródka po śmierci działkowca, a fakt korzystania z ogródka działkowego jeszcze zwiększa poziom tej aprobaty (95%). Nieliczni (8%) twierdzą, że bliscy nie powinni mieć pierwszeństwa.

SYTUACJA PZD A SYTUACJA DZIAŁKOWCÓW

Dla ponad połowy badanych (54%) Polski Związek Działkowców jest słabo rozpoznawalną organizacją i nie potrafią ustosunkować się do jego działalności. Pozostali na ogół postrzegają ją korzystanie: osób deklarujących dobrą opinię o funkcjonowaniu związku jest trzykrotnie więcej niż oceniających je źle (35% wobec 11%).

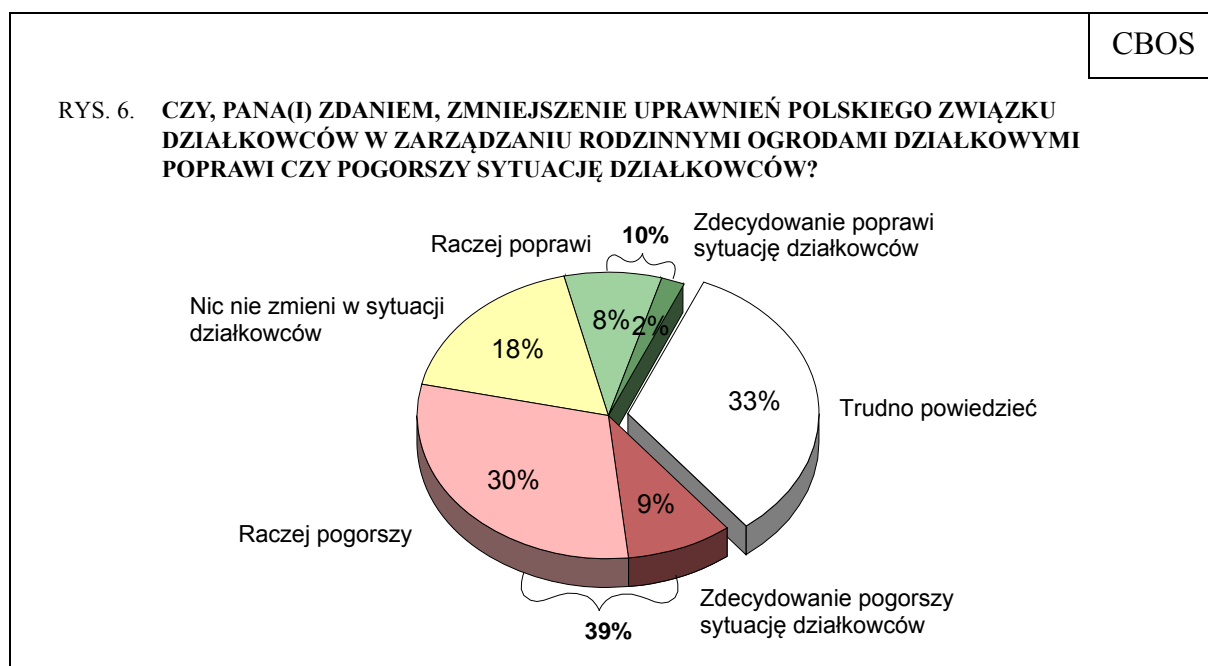
W niemal wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych przeważają pozytywne oceny działalności związku. Stosunkowo najwięcej krytycznych wypowiedzi odnotowujemy wśród pracowników usług i prywatnych przedsiębiorców, a dobrych – wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, robotników oraz biernych zawodowo zajmujących się domem.

Ponad połowa badanych korzystających z rodzinnych ogródków działkowych dobrze ocenia działalność PZD. Wśród niekorzystających dominują osoby niepotrafiące się do niej ustosunkować.

Tabela 2

Odpowiedzi osób:	Jak Pan(i) ocenia działalność Polskiego Związku Działkowców?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– korzystających z rodzinnych ogródków działkowych	55	15	30
– niekorzystających z rodzinnych ogródków działkowych	30	11	59

Interesowało nas także, w jakim stopniu – zdaniem ankietowanych – zakwestionowanie przez Trybunał Konstytucyjny ustawowych uprawnień Polskiego Związku Działkowców wpłynie na sytuację działkowców. Wśród badanych przeważa opinia (39%), że zmniejszenie uprawnień związku w zarządzaniu rodzinnymi ogrodami działkowymi przełoży się na pogorszenie sytuacji działkowców. Niemal czterokrotnie mniej osób (10%) uważa, że decyzja Trybunału poprawi sytuację działkowców, natomiast około jednej piątej (18%) – że niczego nie zmieni.

Ponad połowa osób korzystających z rodzinnych ogródków działkowych uważa, że zmniejszenie uprawnień Polskiego Związku Działkowców pogorszy sytuację działkowców, jedna piąta sądzi, że jej nie zmieni, natomiast nieliczni – że poprawi.

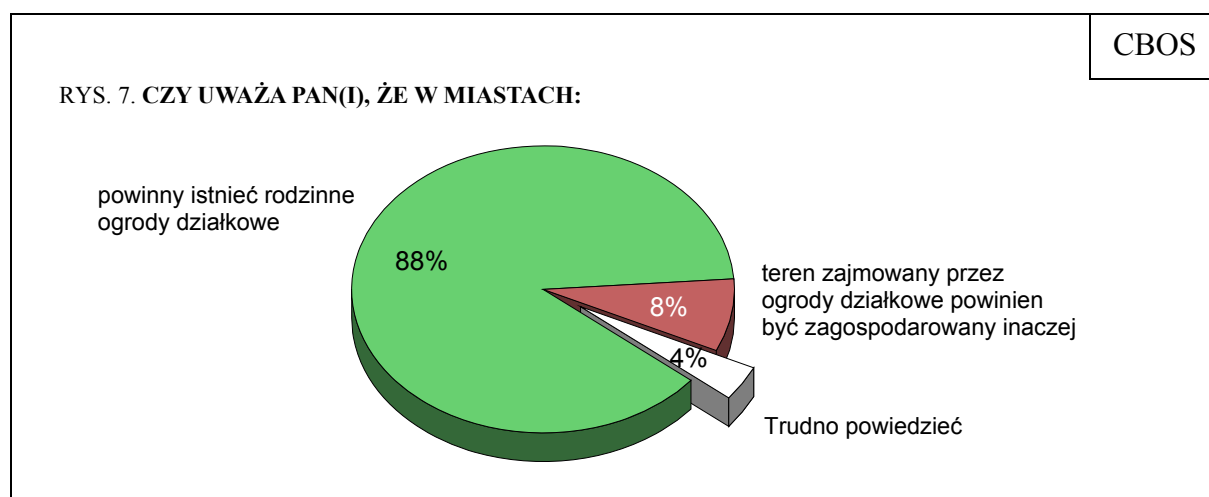
Tabela 3

Odpowiedzi osób:	Czy, Pana(i) zdaniem, zmniejszenie uprawnień Polskiego Związku Działkowców w zarządzaniu rodzinnymi ogrodami działkowymi poprawi czy pogorszy sytuację działkowców?			
	Poprawi	Nie zmieni	Pogorszy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– korzystających z rodzinnych ogródków działkowych	14	19	51	16
– niekorzystających z rodzinnych ogródków działkowych	10	17	36	37

CZY W MIASTACH JEST MIEJSCE NA OGRODY DZIAŁKOWE?

Można spotkać się z opiniami, że ogrody działkowe zajmują przestrzeń, która mogłaby być zagospodarowana inaczej, na przykład tak, by dostęp do niej mieli wszyscy mieszkańcy. Argumentujący za istnieniem działek mówią, że pełnią one funkcje rekreacyjne, socjalizacyjne, zwłaszcza dla starszych osób. Interesowało nas, co na temat istnienia ogrodów działkowych w przestrzeni miejskiej sądzą Polacy.

Jak się okazuje, respondenci niemal powszechnie (88%) opowiadają się za istnieniem w miastach rodzinnych ogrodów działkowych, a tylko nieliczni (8%) wyrażają opinię, że teren przez nie zajmowany powinien być zagospodarowany w inny sposób.

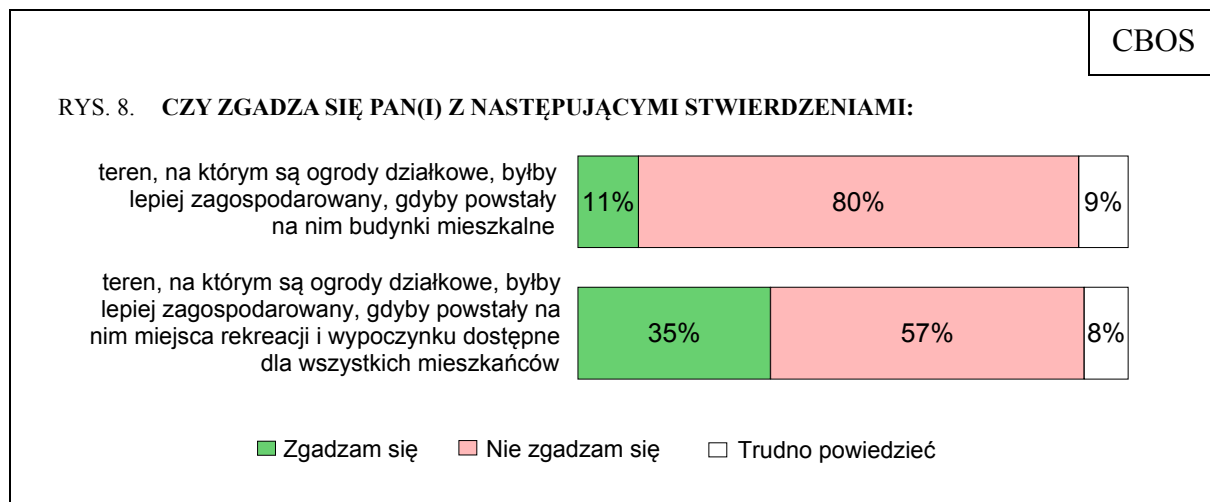

We wszystkich analizowanych grupach społecznych i demograficznych dominuje aprobata ogrodów działkowych w miastach. O tym, że zajmowany przez nie teren powinien zostać zagospodarowany inaczej, najczęściej mówią mieszkańcy dużych i największych miast, mający wyższe wykształcenie, członkowie kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy, a także uczniowie i studenci.

Osoby, które korzystają z rodzinnych ogródków działkowych, nieco częściej niż ogół badanych twierdzą, że działki w miastach powinny istnieć (93%), a rzadziej, że teren ten należy zagospodarować inaczej (5%).

Aprobata działek w miastach zmniejsza się, gdy w pytaniu padają konkretne sposoby zagospodarowania terenu, na którym się one znajdują, a dotyczy to przede wszystkim koncepcji zastąpienia ich miejscami dostępnymi dla wszystkich mieszkańców. Tylko nieliczni badani (11%) sądzą, że teren, na którym są ogrody działkowe, byłby lepiej zagospodarowany, gdyby powstały na nim budynki mieszkalne, natomiast przeciwnych tej koncepcji jest ośmiu

na dziesięciu respondentów (80%). Jedna trzecia badanych (35%) zgadza się, że lepszym rozwiązaniem niż ogródki działkowe byłyby ogólnodostępne miejsca rekreacji i wypoczynku, natomiast przeciw temu – a więc za utrzymaniem działek – jest blisko trzy piąte (57%).

Zastąpienie ogrodów działkowych budynkami mieszkalnymi relatywnie często popierają najmłodszy badani, w tym uczniowie i studenci, a także pracownicy usług oraz prywatni przedsiębiorcy, jednak również wśród nich wyraźnie dominuje sprzeciw wobec tego rodzaju propozycji. Za zastąpieniem działek ogólnodostępnymi miejscami rekreacji i wypoczynku stosunkowo częściej opowiadają się najmłodszy respondenci, uczniowie i studenci, mieszkańcy dużych i największych miast, mający wyższe wykształcenie, pracujący jako technicy i średni personel.

Stanowisko badanych korzystających i niekorzystających z rodzinnych ogródków działkowych wobec zastąpienia ogrodów działkowych budynkami mieszkalnymi nie różni się znacząco – w obu grupach dominuje sprzeciw, choć wśród działkowców jest on wyrażany nieco częściej. W przypadku zastąpienia działek ogólnodostępnymi miejscami rekreacji i wypoczynku różnice w opiniach są wyraźniejsze: użytkownicy działek częściej są temu przeciwni.

Tabela 4

Odpowiedzi osób:	Teren, na którym są ogrody działkowe, byłby lepiej zagospodarowany, gdyby powstały na nim budynki mieszkalne		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
w procentach			
– korzystających z rodzinnych ogródków działkowych	9	90	1
– niekorzystających z rodzinnych ogródków działkowych	12	78	10

Tabela 5

Odpowiedzi osób:	Teren, na którym są ogrody działkowe, byłby lepiej zagospodarowany, gdyby powstały na nim miejsca rekreacji i wypoczynku dostępne dla wszystkich mieszkańców		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– korzystających z rodzinnych ogródków działkowych	20	78	2
– niekorzystających z rodzinnych ogródków działkowych	37	53	10

Większość Polaków aprobuje obecność ogrodów działkowych w miastach i nie zgadza się na zastąpienie ich ogólnodostępnymi miejscami rozrywki i wypoczynku, ani – tym bardziej – budynkami mieszkalnymi. Badani na ogół popierają korzystne dla działkowców rozwiązania, takie jak prawo do odszkodowania za działkę utraconą wskutek likwidacji ogrodu lub otrzymania działki zastępczej, a także możliwość zachowania działki w sytuacji uzasadnionego żądania zwrotu terenu przez byłych właścicieli. Natomiast ponad połowa sprzeciwia się przywilejom dotyczącym odpłatności za korzystanie z działki: prawu do bezpłatnego użytkowania oraz zwolnień podatkowych. Z deklaracji badanych wynika, że Polski Związek Działkowców jest organizacją mało znaną. Ci, którzy mają o nim wyrobioną opinię, na ogół pozytywnie oceniają jego działalność. Znaczna część badanych nie wie, jak wyrok Trybunału Konstytucyjnego kwestionujący część ustawowych uprawnień związku wpłynie na sytuację działkowców, przeważają jednak opinie (zwłaszcza wśród działkowców) przewidujące, że przyczyni się do jej pogorszenia.

Opracował
Michał FELIKSIAK